

Quick scan flora en fauna

De Bongerd, Hattem

In opdracht van: Habion

15 september 2020

Colofon

© 2020 Laneco / Habion

Tekst en samenstelling: I. Brandsma BSc.

Tweede lezer: R. Eversteijn

Projectnummer: 149.20.01

In opdracht van: Habion

Wijze van citeren: Brandsma, I. (2020). *Quick scan flora en fauna De Bongerd, Hattem. Laneco, Ede.*

Laneco is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus, brancheorganisatie voor kwaliteitsbevordering en belangenbehartiging van ecologisch advies en onderzoek.

Niets uit dit rapport mag worden verveelvoudigd, gewijzigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van scanning, internet, druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever hierboven aangegeven en Laneco. Noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander doel dan waarvoor het is vervaardigd.

Laneco is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede voor schade welke voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van Laneco. De opdrachtgever vrijwaart Laneco voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

INHOUD

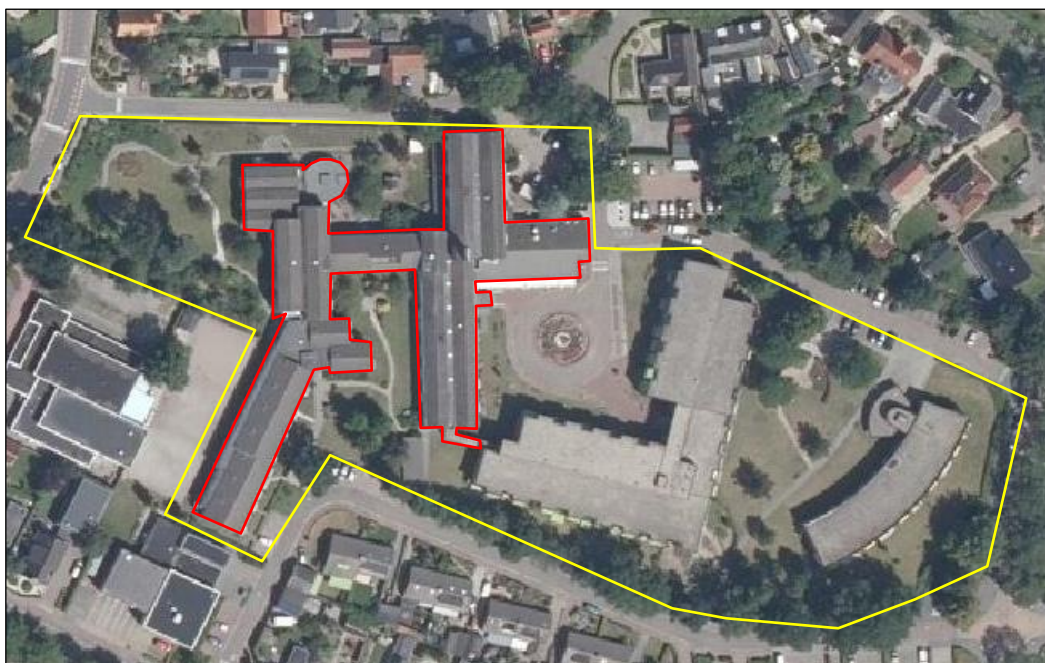
1	INLEIDING	4
1.1	AANLEIDING	4
1.2	GEBIEDSBESCHRIJVING EN BEOOGDE INGREPEN	5
2	TOETSING.....	7
2.1	ONDERZOEKSMETHODIEK.....	7
2.2	NATUURNETWERK NEDERLAND	7
2.3	WET NATUURBESCHERMING – ONDERDEEL GEBIEDSBESCHERMING	8
2.4	WET NATUURBESCHERMING – ONDERDEEL HOUTOPSTANDEN	8
2.5	WET NATUURBESCHERMING – ONDERDEEL SOORTENBESCHERMING	9
3	CONCLUSIE.....	17
3.1	NATUURNETWERK NEDERLAND	17
3.2	WET NATUURBESCHERMING – ONDERDEEL GEBIEDSBESCHERMING	17
3.3	WET NATUURBESCHERMING – ONDERDEEL HOUTOPSTANDEN	18
3.4	WET NATUURBESCHERMING – ONDERDEEL SOORTENBESCHERMING	18
3.5	CONSEQUENTIES	19
3.6	AANBEVELINGEN NATUURINCLUSIEF BOUWEN	20
BIJLAGE 1	WETTELIJK KADER	21
BIJLAGE 2	LITERATUURLIJST.....	25

1 INLEIDING

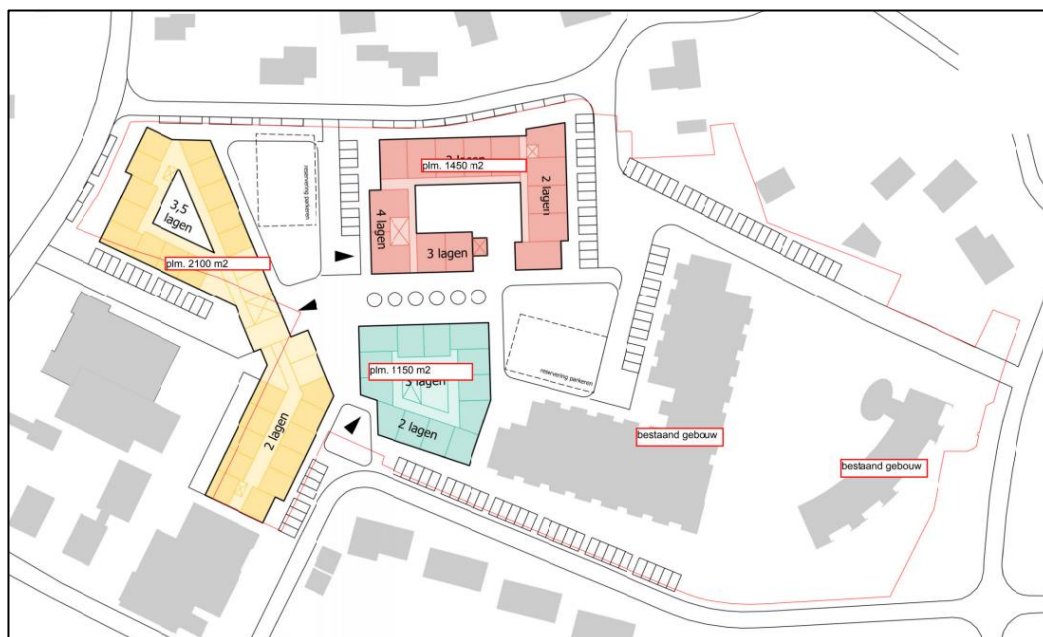
1.1 AANLEIDING

Aan de Bongerd 32 te Hattem ligt het woonzorgcentrum Hanzeheerd De Bongerd. Men is voornemens om op deze locatie het meest westelijk gelegen gebouw te slopen om zo plaats te maken voor nieuwbouw van woningen en appartementen. Aan de andere 2 gebouwen binnen het plangebied worden geen werkzaamheden verricht.

In opdracht van Habion heeft Laneco de beoogde herinrichting getoetst aan de Wet natuurbescherming en een quick scan flora en fauna uitgevoerd. In deze quick scan zijn de geschiktheid van de habitat voor beschermde planten- en diersoorten en de verwachte effecten op deze soorten beoordeeld op basis van een gebiedsanalyse (ruimtelijk ecologisch), beschikbare soortgegevens en een eenmalige veldverkenning. Dit resulteert in conclusies en aanbevelingen ten aanzien van mogelijk vervolgprocedures in het kader van de Wet natuurbescherming en natuurbeleid.

Afbeelding 1: Globale ligging van het plangebied in het geel en de te slopen bebouwing in het rood (ondergrond: PDOK Viewer, augustus 2020).

Afbeelding 2: Voorgenomen ontwikkeling nieuwbouw woningen/appartementen (bron: Habion, juli 2020).

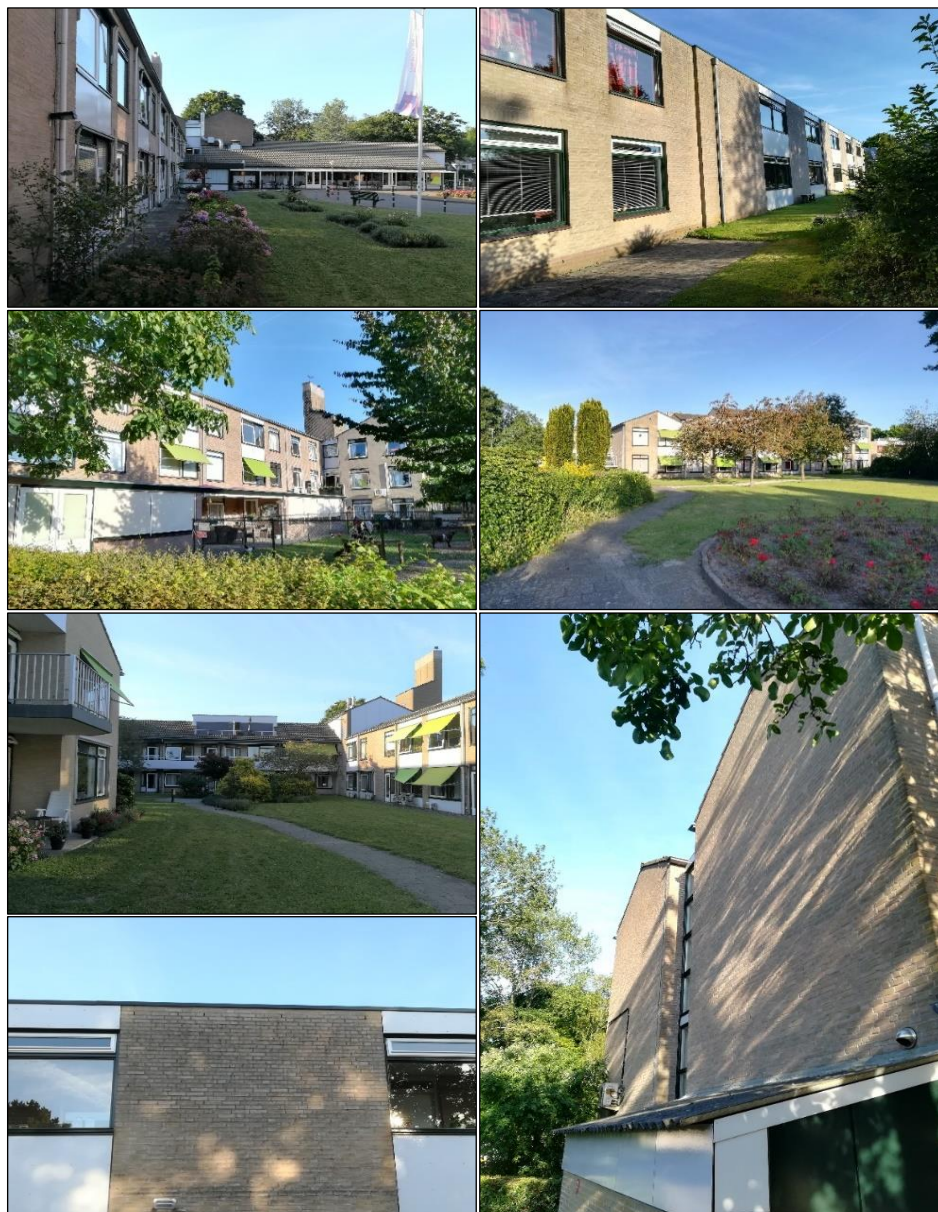
1.2 GEBIEDSBESCHRIJVING EN BEOOGDE INGREPEN

Het plangebied is gelegen aan de Bongerd 32 te Hattem en ligt in de gelijknamige gemeente Hattem in de provincie Gelderland. De plaats Hattem wordt grofweg aan drie zijden omsloten door de uiterwaarden van de IJssel. Aan de overige, westelijke zijde ligt het oostelijke deel van het natuurgebied De Veluwe. Het plangebied zelf ligt in het zuidelijke deel van Hattem en wordt omsloten door de Van Galenstraat, de Eijerdijk en de Bongerd even verderop ligt ten westen het meertje de Waai.

Het plangebied bestaat uit een complex van meerdere geschakelde gebouwen en omliggend groen. De meest westelijk gelegen en tevens grootste bebouwing wordt (gefaseerd) gesloopt om plaats te maken voor de nieuwbouw van woningen en appartementen. Aan de overige bebouwing worden geen werkzaamheden verricht. Deze worden in deze quick scan buiten beschouwing gelaten.

De bebouwing die zal worden gesloopt, bestaat uit verschillende aaneengesloten gebouwen die zijn opgebouwd uit steensmuren, met dakpannen beklede daken afgewisseld met platte delen met bitumen dakbedekking. Op meerdere plaatsen zit kunststof gevelbekleding onder en/of boven de raamkozijnen. Het kleine ronde bijgebouw aan de noordzijde heeft een plat dak met bitumen dakbedekking, met boven de ramen een overstek van gladde kunststof platen.

Het omliggende groen bestaat voornamelijk uit lage heesters, met verspreid solitaire bomen en kleine groepen van bomen zoals grove den (*Pinus sylvestris*) en esdoorn (*Acer*). Rondom het terrein staan lage hagen en de tuinen rondom het complex zijn gevuld met struiken, heesters en andere parkachtige elementen. Aan de noordzijde ligt tussen de gebouwen een kleine dierenweide met enkele geitjes. Ten zuiden van de bebouwing ligt een binnentuin met enkele lage heesters die omsloten wordt door een gazon met een wandelpad.

Afbeelding 3: Indruk van het plangebied, van linksboven naar rechtsonder: Entree woonzorgcentrum, meest westelijk gelegen woningen, noordelijk gelegen woningen met de kleine dierenweide op de voorgrond, plangebied vanuit noordwestelijke hoek bekeken, zuidelijk gelegen binnentuin, open stootvoegen in muur, kopse kanten van één van de aaneengesloten gebouwen (grote foto) (foto's Laneco, juli 2020).

2 TOETSING

2.1 ONDERZOEKSMETHODIEK

Via de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF 2010 tot en met augustus 2020) kan een indicatie worden verkregen van de beschikbaarheid van soortengegevens. De gegevens geven echter alleen een indicatie. Daarom zijn ook andere verspreidingsbronnen geraadpleegd (zie literatuurlijst in bijlage 2). De meeste gegevens betreffen relatief globale verspreidingsgegevens.

De aanwezigheid van soorten in een gebied is bepaald bij een reikwijdte van 5 kilometer rondom het plangebied. Wanneer naar de directe omgeving wordt gerefereerd, betreft het een straal van circa 100 meter rondom het plangebied.

Op 30 juli 2020 heeft een ecooloog van Laneco het plangebied en de directe omgeving verkend. Doel van het veldbezoek was om een indruk te krijgen van de biotopen ter plaatse en de geschiktheid van de habitat voor de verschillende soortgroepen te beoordelen. Dit veldbezoek heeft nadrukkelijk niet de status van een volledige veldinventarisatie en geeft slechts een globaal beeld van aanwezige soorten en habitats op basis van een momentopname.

2.2 NATUURNETWERK NEDERLAND

Ten zuiden en oosten van het plangebied liggen gebieden die behoren tot het Gelders Natuurnetwerk (GNN) (Provinciale staten, 2017), waarvan het dichtstbijzijnde gebied op ongeveer 0,3 kilometer afstand ligt. Door het uitvoeren van de werkzaamheden gaat geen oppervlakte aan NNN-gebied verloren. Gezien de afstand, de lokale aard van de ingreep en de al aanwezige bedrijvigheid kunnen negatieve effecten op het NNN-gebied worden uitgesloten.

2.2.1 Overige beleidskaders

In de omgevingsverordening Gelderland (Provincie Gelderland, 2018) staan gebieden beschreven die behoren tot de Groene Ontwikkelingszone (GO). Nabij het plangebied ligt op ongeveer 0,3km afstand het GO gebied "Wezep - Hattem - Wapenveld" en ten noordoosten ligt op ongeveer 0,3km afstand het GO gebied "Hoenwaard".

Deze gebieden grenzen aan het bestaande Gelders Natuurnetwerk (GNN) en zijn gebieden met andere bestemmingen dan natuur, maar die ruimtelijk zijn verweven en functioneel samenhangen met het GNN. In deze gebieden wordt ingezet op versterking van die samenhang tussen inliggende en aangrenzende natuurgebieden. Door het uitvoeren van de werkzaamheden gaat geen oppervlakte aan GO-gebieden verloren en kunnen negatieve effecten worden uitgesloten.

Het plangebied valt binnen het, in de omgevingsverordening Gelderland (Provincie Gelderland, 2018) vastgestelde kader, 'Molenbiotoop'. Nieuwe bebouwing en beplanting is alleen toegestaan indien in het bestemmingsplan is toegelicht dat dit het functioneren van een molen door middel van windvang niet beperkt.

Er zijn geen andere beleidskaders uit het Natuurbeleidsplan (NBP) van toepassing in het plangebied. Voor de voorgenomen ontwikkeling zijn er in het kader van het NBP dan ook geen consequenties te verwachten.

2.3 WET NATUURBESCHERMING – ONDERDEEL GEBIEDSBESCHERMING

Het plangebied ligt op ongeveer 0,5 kilometer afstand van het noordoostelijk Natura 2000-gebied "Rijntakken" en op ongeveer 0,8 kilometer afstand van het zuidwestelijk gelegen Natura-2000-gebied "Veluwe". (Natura 2000, 2020). Door de voorgenomen ingreep gaat geen oppervlakte aan Natura 2000-gebied verloren.

Door de omvang van de voorgenomen werkzaamheden en de korte afstand tot de Natura 2000-gebieden, kan tijdens de aanlegfase sprake zijn van extra stikstofdepositie op de Natura 2000-gebieden. Indien er door de nieuwbouw meer woningen of appartementen gerealiseerd worden dan in de huidige situatie aanwezig zijn, zal de verkeersdrukke toenemen en kan tijdens de gebruiksfase sprake zijn van extra stikstofdepositie op deze Natura-2000 gebieden.

Om na te gaan of er sprake is van extra stikstofdepositie dient een AERIUS-berekening uitgevoerd te worden. Als er sprake is van stikstofdepositie boven de vastgestelde norm dan dient een vergunning of toestemmingsbesluit aangevraagd te worden, dit is onder andere mogelijk via het stikstofregistratiesysteem.

2.4 WET NATUURBESCHERMING – ONDERDEEL HOUTOPSTANDEN

Er worden met de voorgenomen plannen bomen gekapt binnen het plangebied. Het plangebied valt binnen bebouwde kom boswet (Algemene Plaatselijke Verordening gemeente Hattem, 2017) waardoor het onderdeel houtopstanden van de Wet Natuurbescherming niet van toepassing is.

Er dient wel te worden voldaan aan de eisen zoals gesteld in de Algemene Plaatselijke Verordening (Gemeente Hattem, 2017). Hierin staat beschreven dat bomen niet zonder vergunning gekapt mogen worden, indien deze zijn opgenomen in de bomenlijst of wanneer het bestemmingsplan dit vereist. Voor de bomenlijst wordt verwezen naar de boominventarisatielijst in de "Nota Groenbeleid 2013" (Gemeente Hattem, 2013).

Bomen die niet op de bomenlijst staan en waarvan het bestemmingsplan niet bepaalt dat een vergunning nodig is, mogen zonder vergunning gekapt of gesnoeid worden.

2.5 WET NATUURBESCHERMING – ONDERDEEL SOORTENBESCHERMING

In het kader van de Wet natuurbescherming onderdeel soorten dient te worden getoetst of er sprake is van negatieve effecten op (potentiële) verblijfplaatsen of (potentieel) leefgebied van beschermde planten en dieren.

2.5.1 Vaatplanten

Beschermde soorten vaatplanten zijn over het algemeen gebonden aan specifieke standplaatsen in natuurgebieden, op schrale (graan)akkers of andere bijzondere groeiplaatsen. Het plangebied ligt in stedelijk gebied en de gronden rondom het gebouw bestaat voor het grootste deel uit gazon met op verschillende plaatsen lage heesters en enkele bomen. Habitats voor beschermde soorten vaatplanten zijn binnen het plangebied niet aanwezig en beschermde soorten worden dan ook niet verwacht binnen het plangebied. Negatieve effecten op strikt beschermde plantensoorten zijn uitgesloten.

2.5.2 Grondgebonden zoogdieren

Om een goed beeld te krijgen van de te verwachten soorten grondgebonden zoogdieren zijn, naast de NDFF, de volgende bronnen geraadpleegd: *Atlas van de Nederlandse zoogdieren* (Broekhuizen et al., 2016) en www.verspreidingsatlas.nl/zoogdieren.

Nationaal beschermde soorten met provinciale vrijstelling

Binnen het plangebied en in de directe omgeving van het plangebied kunnen verschillende nationaal beschermde zoogdiersoorten voorkomen, zoals egel (*Erinaceus europaeus*), konijn (*Oryctolagus cuniculus*), haas (*Lepus europaeus*), vos (*Vulpes vulpes*) en verschillende algemeen voorkomende soorten muizen en spitsmuizen. Voor deze soorten geldt in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling een vrijstelling voor het aantasten van vaste rust- en verblijfplaatsen.

Niet-vrijgestelde nationale en Europees beschermde soorten

Van de niet-vrijgestelde beschermde zoogdiersoorten is volgens bovengenoemde bronnen in de ruime omgeving van het plangebied het voorkomen bekend van bunzing (*Mustela putorius*), hermelijn (*Mustela erminea*), wezel (*Mustela nivalis*), das (*Meles meles*), steenmarter (*Martes fiona*), boommarter (*Martes martes*), eekhoorn (*Sciurus vulgaris*), otter (*Lutra lutra*) en bever (*Castor fiber*).

Omdat het plangebied naast natuurgebied De Veluwe ligt, komen in de ruime omgeving de beschermde zoogdiersoorten damhert (*Dama dama*), edelhert (*Cervus elaphus*), wolf (*Canis lupus*), wild zwijn (*Sus scrofa*) voor. Deze soorten zijn gebonden aan aaneengesloten natuurgebieden, waarbij zij stedelijke omgeving vermijden. Het plangebied ligt in het centrum van Hattem en maakt geen onderdeel uit van het essentieel leefgebied van deze soorten. Aanwezigheid van deze soorten binnen het plangebied is uitgesloten.

De otter en bever komen voor in meren en langs rivieren en beken in moerasachtige gebieden met rietlanden en bomen op de oevers, zoals bij de nabijgelegen Veluwsche Wetering en de Wiessenberger Kolk. Door de ligging van het plangebied in een stedelijke omgeving en vanwege het ontbreken van geschikt habitat, is aanwezigheid van deze soorten binnen het plangebied uitgesloten.

De kleine marterachtigen (bunzing, hermelijn en wezel) komen voor in kleinschalig cultuurlandschap met open plekken en voldoende schuilmogelijkheden, zoals heggen, houtwallen, bos- of akkerranden en weidegebieden. Daarbij is de aanwezigheid van water van belang, omdat deze soorten veelal op en langs oevers hun prooien vangen. Omdat het plangebied in stedelijk gebied ligt ontbreekt geschikt habitat voor deze soorten. Aanwezigheid van deze soorten binnen het plangebied is uitgesloten.

Boommarter is een boombewonende soort die leeft in aaneengesloten bos en een nest maakt in oude spechtholen of eekhoornnesten. Ook de eekhoorn leeft bij voorkeur in bossen, maar komt ook voor in tuinen in de buurt van bos. De das komt voor in halfopen landschap met agrarische gronden, kleine stukken bos, houtwallen, singels en heggen. Hij heeft dekking en droge grond nodig voor de burchten. Omdat het plangebied midden in het stedelijk gebied ligt, er geen aaneengesloten bos in de directe omgeving is en geschikt habitat ontbreekt, maakt het geen deel uit van geschikt leefgebied voor de soorten boommarter, eekhoorn en das. Aanwezigheid van deze soorten binnen het plangebied is uitgesloten.

Steenmarter is over het algemeen een gebouwbewonende soort. Hij geeft de voorkeur aan gebieden met kleinschalig cultuurlandschap met toegankelijke gebouwen en schuurtjes, heggen en geriefhoutbosjes. Tegenwoordig komt de steenmarter ook voor in steden, waar structuurrijke groenstroken, groene tuinen en goed toegankelijke huizen belangrijk zijn om te foerageren en om te gebruiken als schuil- en rustplaats. In de te slopen bebouwing is een opening in de spouwmuur aangetroffen, ter grootte van een baksteen, die voor een steenmarter groot genoeg is om te gebruiken. Echter was in deze opening spinrag aanwezig en zijn geen sporen (latrines, vettige sporen, prooiresten) aangetroffen die kunnen duiden op aanwezigheid van de steenmarter.

Aanwezigheid van een enkele passerende steenmarter kan niet worden uitgesloten, maar omdat binnen het plangebied geen sporen zijn aangetroffen, worden vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van steenmarter uitgesloten binnen het plangebied.

Conclusie

Op basis van de archiefgegevens, de biotoopinschattingen tijdens het veldbezoek en de voorgenomen werkzaamheden, is de aanwezigheid van de niet-vrijgestelde soorten damhert, edelhert, wolf, wild zwijn, bunzing, hermelijn, wezel, das, steenmarter, boommarter, eekhoorn, otter en bever uitgesloten.

Van de algemeen voorkomende zoogdiersoorten mogen de verblijfplaatsen bij ruimtelijke ingrepen en wijzigingen van beheer op basis van een provinciale vrijstelling worden aangetast. Hiervoor geldt wel de algemene Zorgplicht (zie bijlage 1).

2.5.3 Vleermuizen

Om inzicht te krijgen in de aanwezige soorten vleermuizen zijn, naast de NDFF, de volgende bronnen geraadpleegd: *Atlas van de Nederlandse zoogdieren* (Broekhuizen et al., 2016), *Atlas van de Nederlandse vleermuizen* (Limpens et al., 1997) en www.verspreidingsatlas.nl/zoogdieren.

Vleermuizen zijn vliegende zoogdieren die aan de hand van echolocatie hun positie bepalen. Deze nachtdieren verblijven overdag in besloten ruimtes. Vleermuizen worden globaal onderverdeeld in gebouwbewonende soorten en boombewonende soorten en er zijn ook soorten die van beide elementen gebruik maken. Ook is er onderscheid te maken in zomer- en winterverblijfplaatsen van de verschillende soorten. Een groot aantal soorten overwintert in bunkers, grotten en kelders. Dit geldt ook voor sommige soorten die 's zomers in boomholten verblijven. Andere soorten vleermuizen verblijven het gehele jaar in gebouwen (zoals spouwmuren en gevelbetimmeringen) of bomen (in holten of achter de bast).

Vanaf begin april komen vleermuizen uit hun winterverblijf. Afhankelijk van het weer verschijnt de ene soort wat eerder dan de andere. Van half mei tot half juli vormen de vleermuizen kraamkolonies waarin de jongen worden geboren en grootgebracht. De mannetjes verblijven dan apart in kleinere groepen. In het paarseizoen, vanaf half augustus tot september, vallen de kraamkolonies uiteen. Sommige soorten vleermuizen trekken dan uit hun voortplantingsgebied weg, terwijl andere soorten nooit ver vliegen tussen zomer- en winterverblijf. De meeste vleermuissoorten paren in deze periode. Vanaf oktober gaan de verschillende soorten in winterslaap, waarbij de ene soort zich eerder terugtrekt in zijn winterverblijf dan de andere.

De soorten maken vaak jarenlang gebruik van vaste aanvliegroutes tussen verblijfplaats en foerageergebied en volgen daarbij lijnelementen zoals bomenrijen of bebouwing. Het behoud van zulke lijnelementen kan daarom cruciaal zijn voor de instandhouding van het leefgebied.

Alle vleermuissoorten, hun verblijfplaatsen en belangrijke onderdelen van het leefgebied zijn beschermd in de Wet natuurbescherming (artikel 3.5 en 3.6 van deze wet en bijlage IV van de Habitatrichtlijn).

Volgens de verspreidingsgegevens uit eerder genoemde bronnen komen in de omgeving van het plangebied verschillende soorten vleermuizen voor zoals baardvleermuis (*Myotis mystacinus*), franjestaart (*Myotis nattereri*), gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*), gewone grootoorvleermuis (*Plecotus auritus*), laatvlieger (*Eptesicus serotinus*), meervleermuis (*Myotis dasycneme*), rosse vleermuis (*Nyctalus*

noctula), ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*), tweekleurige vleermuis (*Vespertilio murinus*) en watervleermuis (*Myotis daubentonii*).

Van deze soorten zijn rosse vleermuis en watervleermuis overwegend boombewonende soorten. De gewone grootoorvleermuis en ruige dwergvleermuis verblijven in zowel gebouwen als in bomen en de gewone dwergvleermuis, meervleermuis, tweekleurige vleermuis en laatvlieger zijn overwegend gebouwbewonend.

Foerageergebied en vliegroutes

Van vleermuizen is bekend dat zij lijnelementen gebruiken als vliegroute van of naar een foerageergebied of verblijfplaats. Halfopen en bosrijk landschap, watergangen (kanalen/rivieren), vijvers, tuinen en parken worden door verschillende vleermuissoorten gebruikt als foerageergebied.

De te slopen bebouwing bestaat uit meerdere geschakelde gebouwen en maakt geen onderdeel uit van een duidelijk lijnelement, die door vleermuizen gebruikt kan worden als vliegroute. De bomenrij ten zuiden van het plangebied, langs de Van Galenstraat en de bomenrij ten westen van het gebouw, op de grens van het plangebied en haaks op de Eijerdijk, kunnen wel dienen als vliegroute. Het gazon met de omliggende heesters ten zuiden en ten westen van het te slopen gebouw kunnen dienen als foerageergebied. Gezien de foerageermogelijkheden en meerdere mogelijke vliegroutes in de directe omgeving van het plangebied, zoals bij het meertje de Waai even verderop, maakt het plangebied geen deel uit van essentiële vliegroute of essentieel foerageergebied voor vleermuizen.

Verblijfplaatsen

Het gebouw is opgebouwd uit een steens muur met een spouw en open stootvoegen. Het dak is bedekt met dakpannen waarbij aan de kopse kanten op verschillende plaatsen ruimte is tussen de dakpannen en de muur. De openingen van de stootvoegen en de ruimte tussen de dakpannen en de muur bij de kopse kanten zijn potentieel geschikt voor gebouwbewonende vleermuizen.

In de bomen binnen het plangebied zijn geen holtes, kieren of loszittend bast aangetroffen die potentieel geschikt zijn voor boombewonende vleermuissoorten.

Conclusie

Het plangebied maakt geen deel uit van een essentiële vliegroute of essentieel foerageergebied, negatieve effecten op deze onderdelen kunnen worden uitgesloten.

De bomen binnen het plangebied hebben geen geschikte holtes of kieren, waarmee aanwezigheid van verblijfplaatsen voor boombewonende vleermuissoorten is uitgesloten. De sloop van het gebouw kan van invloed zijn op verblijfplaatsen van gebouwbewonende vleermuizen, zoals gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, gewone grootoorvleermuis, meervleermuis en laatvlieger. Er kunnen zomer- paar- en

kraamverblijfplaatsen aanwezig zijn. Ook massa winterverblijven van de gewone dwergvleermuis kunnen gezien de omvang van de bebouwing niet worden uitgesloten.

Op basis van een eenmalig veldbezoek en de geraadpleegde bronnen kan binnen het plangebied de aanwezigheid van verblijfplaatsen voor gebouwbewonende vleermuizen, zoals gewone dwergvleermuis, gewone grootoorvleermuis, laatvlieger, meervleermuis en ruige dwergvleermuis niet worden uitgesloten. Nader onderzoek (zie paragraaf 3.5.1) zal moeten uitwijzen of het woonhuis wordt gebruikt als verblijfplaats voor gebouwbewonende vleermuizen.

2.5.4 Vogels

Alle vogels zijn strikt beschermd in de Wet natuurbescherming (Artikel 3.1/3.2 Wet natuurbescherming en Vogelrichtlijn). Aantasting van actief gebruikte nesten is niet toegestaan.

Van een aantal vogelsoorten zijn de nesten en nestlocaties (verblijfplaatsen en leefgebied) het gehele jaar door beschermd. Deze jaarrond beschermde vogelsoorten zijn onderverdeeld in vier categorieën:

1. Nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats (voorbeeld: steenuil (*Athene noctua*)).
2. Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden (voorbeeld: huismus (*Passer domesticus*)).
3. Nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders (voorbeeld: kerkuil (*Tyto alba*) en slechtvalk (*Falco peregrinus*)).
4. Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen (voorbeeld: buizerd (*Buteo buteo*)).

De vogels uit deze categorieën zijn meestal zeer honkvast of afhankelijk van bebouwing. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar. Door de leefwijze van deze soorten is het niet mogelijk om bij directe verstering van de nesten te voldoen aan de bepalingen uit de Wet natuurbescherming. De lijst van jaarrond beschermde vogels is in september 2009 door het ministerie van LNV gepubliceerd. Ook is er een lijst vogels aangewezen waarvan alleen bij effecten op populatieniveau maatregelen nodig zijn; de zogenaamde categorie 5.

In het plangebied en de ruime omgeving komen volgens de verspreidingsgegevens de soorten steenuil, kerkuil, ransuil (*Asio otis*), havik (*Accipiter gentilis*), sperwer (*Accipiter nisus*), slechtvalk, boomvalk (*Falco subbuteo*) buizerd, wespindief (*Pernis apivorus*), ooievaar (*Ciconia ciconia*), huismus en gierzwaluw (*Apus apus*) voor.

De steenuil en kerkuil komen voor in half open agrarisch landschap waarbij de steenuil vooral broedt in oude fruitbomen, knotwilgen en in gebouwen en schuren op

boerenerven terwijl de kerkuil voornamelijk in schuren broedt. Beide soorten broeden op relatief rustige plaatsen. De ransuil en slechtvalk maken vaak gebruik van oude kraaien- en eksternesten om in te broeden, waarbij de slechtvalk ook op hoogspanningsmasten kan broeden. De buizerd, wespendif, boomvalk, havik en sperwer maken hun nesten in bosrijk gebied met loof- en naaldbomen. De ooievaar maakt vaak gebruik van kunstmatig nestgelegenheden, maar broedt ook op telefoonpalen, schoorstenen of kerktorens.

Er zijn geen oude kraaien- en eksternesten of andere grote nesten aangetroffen in het plangebied en door het ontbreken van bosrijk gebied, hoogspanningsmasten, hoge gebouwen en (kunstmatige) nesten in en in de directe omgeving van het plangebied, is aanwezigheid van (potentiële) nestlocaties voor de bovengenoemde soorten uitgesloten.

Vogelsoorten waarvan het nest jaarrond is beschermd en die in de bebouwde omgeving voor kunnen komen zijn de gebouwbewonende gierzwaluw en huismus.

Het gebouw heeft door de verschillende geschakelde gebouwen een aantal kopse kanten waarbij er ruimte is tussen de dakpannen en de steensmuur. De muur biedt tevens voldoende grip voor de gierzwaluw om zich vast te houden, waardoor de ruimte potentieel gebruikt kan worden door de gierzwaluw om onder de dakpannen te komen.

Tijdens het veldbezoek zijn er een tiental huismussen gezien en gehoord. Deze vlogen rond in de binnentuin van de te slopen bebouwing. Er is ruimte onder de dakpannen van de verschillende daken die potentieel geschikt is voor de huismus om te gebruiken als nestgelegenheden. De aanwezigheid van huismussen tijdens het veldbezoek is een eerste indicatie van mogelijke nestgelegenheden onder de dakpannen van de bebouwing.

Aanwezigheid van nestlocaties voor de gierzwaluw en de huismus binnen het plangebied kan niet worden uitgesloten.

Het plangebied en de directe omgeving van het plangebied biedt geschikt leefgebied en nestlocaties voor diverse categorie 5-soorten, zoals koolmees (*Parus major*) en pimpelmees (*Parus caeruleus*). Aangezien in de omgeving voldoende alternatieve broedplaatsen aanwezig zijn voor deze categorie vogels en het om een beperkt aantal gaat, heeft de voorgenomen ontwikkeling geen negatief effect op de instandhouding van deze soorten. Negatieve effecten op vogels uit de vijfde categorie worden dan ook niet verwacht indien rekening gehouden wordt met het broedseizoen (actieve broedplaatsen).

Conclusie

In het plangebied kan, op basis van een eenmalig veldbezoek, de aanwezigheid van nestplaatsen van de jaarrond beschermde vogelsoorten gierzwaluw en huismus niet worden uitgesloten. Nader onderzoek (zie paragraaf 3.5.1) is nodig om de aanwezigheid van de gierzwaluw en huismus uit te sluiten.

2.5.5 Reptielen

Om een goed beeld te krijgen van de soorten reptielen die binnen het plangebied en de directe omgeving voorkomen, zijn de volgende bronnen geraadpleegd: *De amfibieën en reptielen van Nederland* (Creemers en Van Delft, 2009), *Atlas van Amfibieën en Reptielen* (De Wild et al., 2016) en www.verspreidingsatlas.nl/reptielen.

In de ruime omgeving van het plangebied komen volgens de verspreidingsgegevens de beschermde soorten zandhagedis (*Lacerta agilis*), hazelworm (*Anguis fragilis*) en levendbarende hagedis (*Zootoca vivipara*) voor.

Reptielen stellen strikte eisen aan hun omgeving en alle inheemse reptielen zijn in de Wet natuurbescherming beschermd. De meeste reptielensoorten houden zich voornamelijk op in geleidelijke overgangssituaties tussen natuurlijke biotopen in bos-, heide- en veengebieden (bijv. heide en/of heischrale graslanden in combinatie met bossen en/of kleine landschapselementen).

Het groen binnen plangebied bestaat uit gazon, lage heesters en enkele bomen. Ook is er geen water (bijv. vijver/sloot) aangetroffen in en in de directe omgeving van het plangebied. Geen van de habitateisen van de bovengenoemde soorten zijn aangetroffen binnen het plangebied.

Conclusie

Aanwezigheid van de niet-vrijgestelde soorten zandhagedis, levendbarende hagedis en hazelworm is door het ontbreken van geschikt habitat uitgesloten.

2.5.6 Amfibieën

Om een goed beeld te krijgen van de soorten reptielen en amfibieën die binnen het plangebied en de directe omgeving voorkomen, zijn de volgende bronnen geraadpleegd: *De amfibieën en reptielen van Nederland* (Creemers en Van Delft, 2009), *Atlas van Amfibieën en Reptielen* (De Wild et al., 2016) en www.verspreidingsatlas.nl/amfibieen.

Binnen het plangebied en in de directe omgeving van het plangebied kunnen verschillende nationaal beschermde amfibieën voorkomen, zoals bruine kikker (*Rana temporaria*), meerkikker (*Pelophylax ridibundus*), bastaardkikker (*Pelophylax klepton esculentus*), gewone pad (*Bufo bufo*) en kleine watersalamander (*Lissotriton vulgaris*). Voor deze soorten geldt in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling een vrijstelling voor het aantasten van vaste rust- en verblijfplaatsen.

Van de niet-vrijgestelde nationaal en Europees beschermde soorten komen in de ruime omgeving van het plangebied de rugstreeppad (*Epidalea calamita*), knoflookpad (*Pelobates fuscus*), kamsalamander (*Triturus cristatus*) en poelkikker (*Pelophylax lessonae*) voor.

De habitat van amfibieën is onder te verdelen in water- of voortplantingshabitat (vaak een poel, vijver of smalle watergang zonder grote vissen) en landhabitat (bosjes, struwelen en dergelijke en voor sommige soorten vergraafbaar zand).

In en in de directe het plangebied is geen water (bijv. vijver/sloot) aangetroffen en het plangebied maakt dan ook geen deel uit van het water- of voortplantingshabitat voor deze soorten. Omdat het landhabitat over het algemeen nabij het water- of voortplantingshabitat ligt en door het ontbreken van dichte bosjes en struwelen kan ook de aanwezigheid van landhabitat worden uitgesloten binnen het plangebied.

Conclusie

Aanwezigheid van de niet-vrijgestelde soorten knoflookpad, kamsalamander en poelkikker en rugstreeppad binnen het plangebied is uitgesloten.

2.5.7 Vissen en ongewervelden

Beschermde vissoorten, zijn over het algemeen gebonden aan specifieke beek- of riviersystemen of watergangen met een goed ontwikkelde watervegetatie en een sliblaag. Door het ontbreken van water in en in de directe omgeving van het plangebied, is aanwezigheid van beschermde vissoorten, tweekleppigen en mollusken uitgesloten.

Slechts een beperkt aantal van de zeer soortenrijke groep van de insecten is beschermd. De habitateisen van beschermde soorten binnen deze groep zijn vaak zeer locatie specifiek en gebonden aan specifieke biotopen en/of waardplanten. Het plangebied ligt in een woonwijk in het centrum van Hattem en omvat geen geschikte habitateisen voor beschermde insectensoorten. Aanwezigheid van beschermde insectensoorten binnen het plangebied is uitgesloten.

Conclusie

Voor beschermde soorten zoals tweekleppigen, mollusken en beschermde vissen- en insectensoorten, beschikt het plangebied niet over de vereiste habitats. Op basis van het eenmalige veldbezoek en het bronnenonderzoek is aanwezigheid van deze soorten uitgesloten.

3 CONCLUSIE

Het plangebied aan de Bongerd in Hattem ligt in het stedelijk gebied, nabij het oude centrum van Hattem. Het plangebied bestaat uit een complex van meerdere geschakelde gebouwen en omliggend groen. De meest westelijk gelegen en tevens grootste bebouwing wordt (gefaseerd) gesloopt om plaats te maken voor de nieuwbouw van woningen en appartementen.

Voordat werkzaamheden plaatsvinden, dienen de gevolgen voor beschermde natuurwaarden en de consequenties met betrekking tot de natuur wet- en regelgeving in beeld te zijn gebracht.

3.1 NATUURNETWERK NEDERLAND

Het plangebied ligt op ongeveer 0,3 kilometer afstand van het Gelders Natuurnetwerk (GNN) (Provinciale staten, 2017). Door het uitvoeren van de werkzaamheden gaat geen oppervlakte aan GNN-gebied verloren. Gezien de afstand, de lokale aard van de ingreep en de al aanwezige bedrijvigheid, kunnen negatieve effecten op het GNN-gebied worden uitgesloten.

3.1.1 Overige beleidskaders

Het plangebied ligt op ongeveer 0,3 kilometer afstand van de Groene Ontwikkelingszone (GO) (Provincie Gelderland, 2018), die grenst aan de bestaande GNN gebieden. In deze gebieden wordt ingezet op versterking van die samenhang tussen inliggende en aangrenzende natuurgebieden. Met de voorgenomen werkzaamheden gaat geen oppervlakte aan GO-gebieden verloren en kunnen negatieve effecten worden uitgesloten.

Bij nieuwe bebouwing en beplanting dient rekening te worden gehouden met de regelgeving van de 'Molenbiotoop', zoals is vastgesteld in de omgevingsverordening Gelderland (Provincie Gelderland, 2018). Nieuwe bebouwing en beplanting is alleen toegestaan indien in het bestemmingsplan is toegelicht dat dit het functioneren van een molen door middel van windvang niet beperkt.

Er zijn geen andere beleidskaders uit het Natuurbeheerplan (NBP) van toepassing in het plangebied. Voor de voorgenomen ontwikkeling zijn er in het kader van het NBP dan ook geen consequenties te verwachten.

3.2 WET NATUURBESCHERMING – ONDERDEEL GEBIEDSBESCHERMING

Het plangebied ligt op ongeveer 0,5 kilometer afstand van het Natura 2000-gebied "Rijntakken" en op ongeveer 0,8 kilometer afstand van het Natura-2000-gebied "Veluwe" (Natura 2000, 2020).

Met de voorgenomen ingreep gaat geen oppervlakte aan Natura 2000-gebied verloren. Door de omvang van de voorgenomen werkzaamheden en de korte afstand tot de Natura 2000-gebieden, kan tijdens de aanlegfase sprake zijn van extra stikstofdepositie op de Natura 2000-gebieden. Indien er door de nieuwbouw meer woningen of appartementen gerealiseerd worden dan in de huidige situatie aanwezig zijn, zal de verkeersdrukke toenemen en kan tijdens de gebruiksfase sprake zijn van extra stikstofdepositie op deze Natura-2000 gebieden.

Om na te gaan of er sprake is van extra stikstofdepositie dient een AERIUS-berekening uitgevoerd te worden. Als er sprake is van stikstofdepositie boven de vastgestelde norm dan dient een vergunning of toestemmingsbesluit aangevraagd te worden, dit is onder andere mogelijk via het stikstofregistratiesysteem.

3.3 WET NATUURBESCHERMING – ONDERDEEL HOUTOPSTANDEN

Er worden met de voorgenomen plannen bomen gekapt binnen het plangebied. Het plangebied valt binnen de bebouwde kom boswet (Algemene Plaatselijke Verordening gemeente Hattem, 2017) waardoor het onderdeel houtopstanden van de Wet Natuurbescherming niet van toepassing is. Wel dient te worden voldaan aan de eisen voor het kappen van houtopstanden, zoals gesteld in de Algemene Plaatselijke Verordening (Gemeente Hattem, 2017).

3.4 WET NATUURBESCHERMING – ONDERDEEL SOORTENBESCHERMING

In het kader van de Wet natuurbescherming moet worden nagegaan of vaste rust- en verblijfplaatsen of belangrijke onderdelen van leefgebied van soorten door de ingreep worden aangetast.

Van de (niet-vrijgestelde) nationaal of Europees beschermde diersoorten, die in de bebouwing van het plangebied aanwezig kunnen zijn, kunnen verblijfplaatsen of belangrijke onderdelen van het leefgebied voor de verschillende soorten gebouwbewonende vleermuizen, huismus en de gierzwaluw niet worden uitgesloten.. Nader onderzoek naar de aanwezigheid van vleermuizen, huismus en gierzwaluw is noodzakelijk om aan te tonen of deze soorten daadwerkelijk in het plangebied aanwezig zijn.

Van de overige in de omgeving voorkomende (niet-vrijgestelde) nationaal of Europees beschermde diersoorten worden geen verblijfplaatsen of belangrijke onderdelen van het leefgebied verwacht in het plangebied.

3.5 CONSEQUENTIES

3.5.1 Nader onderzoek

Aantasting van vaste rust- en verblijfplaatsen van onder de Wet natuurbescherming beschermde soorten – en daarmee een overtreding van artikel 3.5 en 3.10 van de Wet natuurbescherming – kan in de volgende gevallen niet zonder nader veldonderzoek worden uitgesloten voor:

- Huismus, nestplaatsen (Vogelrichtlijn). Onderzoek conform het onderzoeksprotocol van het Netwerk Groene Bureaus bestaat uit twee onderzoeksrondes in de periode 1 april tot en met 20 juni;
- Gierzwaluw, nestplaatsen (Vogelrichtlijn). Onderzoek conform het onderzoeksprotocol van het Netwerk Groene Bureaus bestaat uit drie onderzoeksrondes in de periode 15 mei tot en met 15 juli;
- Vleermuizen (Wet natuurbescherming en bijlage IV Habitatrichtlijn), gebouwbewonende soorten, gewone dwergvleermuis, gewone grootoorvleermuis, meervleermuis, laatvlieger en ruige dwergvleermuis. Onderzoek conform het Vleermuisprotocol 2017 bestaat uit drie onderzoeksrondes in de periode juni tot half juli en twee in de periode half augustus tot eind september. Beide onderzoeken dienen plaats te vinden om een volledig beeld te krijgen van de functie van de gebouwen voor vleermuizen.

3.5.2 Algemene voorwaarden

Twee algemene voorwaarden vanuit de Wet natuurbescherming zijn altijd van toepassing:

- De start van werkzaamheden dient buiten het broedseizoen van vogels (globaal half maart tot half juli) plaats te vinden om verstoring van broedvogels en het broedsucces te voorkomen. Alleen op basis van gericht onderzoek (naar broedende vogels), mag van deze voorwaarde worden afgeweken.
- Op basis van de zorgplicht dient bij de uitvoering van de werkzaamheden voldoende zorg in acht te worden genomen voor de in het wild levende planten en dieren en hun leefomgeving. Verstoring moet worden beperkt en dieren moeten de gelegenheid hebben om uit te wijken en mogen niet opzettelijk worden gedood. Dit kan door:
 - werkzaamheden, zoals graaf- en sloopwerkzaamheden en het verwijderen van begroeiing, te starten buiten het voortplantingsseizoen (april - augustus) en het winter(slaap)seizoen (november - februari);
 - het beperken van verlichting tijdens de avonduren ten behoeve van vleermuizen en andere nachtdieren.

3.6 AANBEVELINGEN NATUURINCLUSIEF BOUWEN

Er zijn vanuit ecologisch oogpunt aanbevelingen te doen ten aanzien van de inrichting:

- Bij het aanbrengen van beplanting wordt aanbevolen om gebruik te maken van inheemse bes- en bloemdragende struiken en planten zoals: els, esdoorn, zomerlinde, winterlinde, eik, zoete kers, vuilboom, inheemse vogelkers, Gelderse roos, kardinaalsmuts, lijsterbes, hazelaar, heggeroos, bosroos, hondsroos, sleedoorn en meidoorn.
- Gebruik bij de inrichting voor nieuwe verlichting gebundelde en naar beneden gerichte armaturen die niet uitstralen naar de omgeving.
- Nieuwbouw kan geschikt worden gemaakt voor vleermuizen door het gebruik van inbouw vleermuiskasten of door op een hoogte van 2,5 meter en hoger op verschillende windrichtingen (voorkeur voor zuidgerichte zijden) open stootvoegen van 2 cm bij 5 cm breed aan te brengen. Een andere optie is het creëren van 2 cm ruimte achter houten gevelbetimmering of het aanbrengen van kierende planken.
- Nieuwbouw kan ook geschikt worden gemaakt voor huismus en gierzwaluw door bijvoorbeeld het plaatsen van gevelkasten.

BIJLAGE 1 WETTELIJK KADER

1.1 NATUURNETWERK NEDERLAND

Natuurnetwerk Nederland (NNN) is een onderdeel van het natuurbeleid en heeft als doel het behoud van biodiversiteit. Gebieden die zijn aangewezen als onderdeel van NNN vormen een samenhangend netwerk van bestaande en toekomstige natuurgebieden in Nederland. Per NNN-gebied zijn natuurdoelen vastgelegd in het ruimtelijke provinciale beleid, waarmee rekening gehouden moet worden bij planologische ontwikkelingen. Voor dergelijke gebieden geldt dat het natuurbelang prioriteit heeft en dat activiteiten niet strijdig mogen zijn met de natuurdoelen.

1.1.1 Overige beleidskaders

Naast het NNN kunnen ook andere provinciale en gemeentelijke beleidskaders van toepassing zijn in het plangebied. Ook deze beleidskaders zijn niet verankerd in natuurwetgeving, maar dienen wel een rol te spelen in de planologische afweging.

1.2 WET NATUURBESCHERMING

1.1.2 Onderdeel gebiedsbescherming – Natura 2000

Natuurgebieden of andere gebieden die belangrijk zijn voor flora en fauna kunnen op basis van de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn worden aangemerkt als speciale beschermingszones (SBZ's) in het kader van Natura 2000. De verplichtingen uit de Vogel- en Habitatrichtlijn zijn in Nederland opgenomen in de Wet natuurbescherming die per 1 januari 2017 van kracht is. Het is verboden projecten of andere handelingen te realiseren of te verrichten die, gelet op de instandhoudingsdoelstelling, de kwaliteit van de natuurlijke habitats en de habitats van soorten kunnen verslechteren, of een verstorend effect kunnen hebben op de soorten waarvoor het gebied is aangewezen.

1.1.3 Onderdeel houtopstanden

Het onderdeel houtopstanden van de Wet natuurbescherming (voorheen de Boswet) heeft als doel bossen te beschermen en de bestaande oppervlakte bos- en houtopstanden in Nederland in stand te houden. Kort gezegd, alles wat bos is, moet bos blijven. Indien een houtopstand onder de Wet Natuurbescherming valt en deze gekapt gaat worden, moet een kapmelding worden gedaan. Ook verplicht de Wet natuurbescherming om de betreffende grond binnen drie jaar opnieuw in te planten, de zogenaamde herplantplicht. Als bos definitief gekapt wordt, zal een ontheffing of compensatie van deze herplantplicht verleend moeten worden. De herplantplicht is niet van toepassing voor het vellen van een houtopstand in verband met realisatie van een Natura 2000-doel.

Houtopstanden vallen onder de Wet natuurbescherming als het zelfstandige eenheden van bomen, boomvormers, struiken, hakhout of griend betreffen die:

- buiten 'de bebouwde kom Boswet' liggen;
- een oppervlakte hebben van 10 are of meer;
- rijbeplantingen die meer dan 20 bomen omvatten, gerekend over het totaal aantal rijen.

1.1.4 Onderdeel soortenbescherming

Wettelijk kader

Soortenbescherming is altijd aan de orde. Hiervoor is de Wet natuurbescherming bepalend. De Wet natuurbescherming is gericht op het duurzaam in stand houden van natuurlijke habitats en wilde flora en fauna in hun natuurlijke leefomgeving. Deze wet heeft de beschermingsregels, zoals die ook in de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn zijn opgenomen, overgenomen en voor de Nederlandse situatie toegepast.

Deze bescherming is, afhankelijk van het beschermingsregime, als volgt in de Wet Natuurbescherming opgenomen:

Vogelrichtlijn

- Artikel 3.1 lid 1: Het is verboden in het wild levende vogels opzettelijk te doden of te vangen.
- Artikel 3.1 lid 2: Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.
- Artikel 3.1 lid 3: Het is verboden eieren te rapen en deze onder zich te hebben.
- Artikel 3.1 lid 4 en 5: Het is verboden vogels opzettelijk te storen, tenzij de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.

Habitatrichtlijn, Bern bijlage II, Bonn bijlage I

- Artikel 3.5 lid 1: Het is verboden soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen.
- Artikel 3.5 lid 2: Het is verboden dieren opzettelijk te verstoren.
- Artikel 3.5 lid 3: Het is verboden eieren van dieren in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.
- Artikel 3.5 lid 4: Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen.
- Artikel 3.5 lid 5: Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen.

Nationaal beschermde soorten

- Artikel 3.10 lid 1a: Het is verboden soorten opzettelijk te doden of te vangen.
- Artikel 3.10 lid 1b: Het is verboden de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren opzettelijk te beschadigen of te vernielen.
- Artikel 3.10 lid 1c: Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

Procedurele gevolgen

De procedurele consequenties zijn afhankelijk van de soorten die door de ingreep worden beïnvloed. Kortweg kunnen er drie beschermingsregimes worden onderscheiden:

- *Soorten van de Vogelrichtlijn:*
Dit betreffen alle vogelsoorten die in Nederland als broedvogel, standvogel, wintergast of doortrekker aanwezig kunnen zijn, met uitzondering van exoten en verwilderde soorten, zoals bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn.
- *Soorten van de Habitatrichtlijn, het Verdrag van Bern en het Verdrag van Bonn:*
Dit zijn alle soorten in onderdeel A van bijlage IV van de Habitatrichtlijn inclusief bijlage II van het Verdrag van Bern en bijlage I van het Verdrag van Bonn, voor zover hun natuurlijke verspreidingsgebied zich in Nederland bevindt. In de bijlagen van de Verdragen van Bern en Bonn worden ook vogels genoemd.
- *Nationaal beschermde soorten:*
Dit zijn soorten die genoemd zijn in bijlage A van de Wet natuurbescherming. Het betreft hier de bescherming van zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen, kevers en vaatplanten voorkomend in Nederland.

Een project kan in strijd zijn met de Wet natuurbescherming wanneer een ruimtelijke ingreep direct of indirect leidt tot het aantasten van verblijf- en/of rustplaatsen van de aangewezen, niet vrijgestelde beschermde soorten of hun leefgebied. Afhankelijk van de ingreep en de soort kan dan een ontheffing noodzakelijk zijn. Ontheffingen worden slechts verleend wanneer er geen andere bevredigende oplossing voor de ingreep bestaat, de ingreep vanwege een in de wet genoemd belang dient plaats te vinden en de gunstige staat van instandhouding van de soort niet in gevaar komt. Vaak worden hierbij mitigerende en compenserende maatregelen gevraagd.

Wettelijke belangen

Om een ontheffing te krijgen voor soorten van bijlage IV van de Habitatrichtlijn moet worden voldaan aan een van de volgende belangen:

- Ter bescherming van de wilde flora en fauna en instandhouding van natuurlijke habitats.
- Wanneer de volksgezondheid en/of de openbare veiligheid in het geding is.
- Andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten.

Om een ontheffing te krijgen voor soorten van de Vogelrichtlijn moet worden voldaan aan een van de volgende belangen:

- Wanneer de volksgezondheid en/of de openbare veiligheid in het geding is.
- Wanneer de veiligheid van het luchtverkeer in het geding is.
- Ter bescherming van flora en fauna.

Voor nationaal beschermde soorten geldt:

- Er is sprake van een bij de wet genoemd belang.

Zorgplicht

Voor alle aanwezige soorten geldt volgens de Wet natuurbescherming altijd de zorgplicht (artikel 1.11). De zorgplicht schrijft voor dat we nadelige gevolgen voor inheemse planten en dieren moeten voorkomen – of ze nu beschermd zijn of niet – en zorgvuldig met onze omgeving om moeten gaan. Deze zorgplicht geldt voor iedereen.

BIJLAGE 2 LITERATUURLIJST

Literatuur

Broekhuizen, S., K. Spoelstra, J.B.M. Thissen, K.J. Canters & J.C. Buys (redactie), 2016. *Atlas van de Nederlandse zoogdieren*. Natuur in Nederland 12. Leiden, Nederland: Naturalis Biodiversity Center & EIS Kenniscentrum Insecten en andere ongewervelden.

Creemers, R.C.M. & J.J.C.W. van Delft (redactie), 2009. *De amfibieën en reptielen van Nederland*. Nederlandse Fauna 9. Leiden, Nederland: Nationaal Historisch Museum Naturalis, European Invertebrate Survey-Nederland.

De Wild, W.W., F.L.A. Brekelmans, W.A.M. van Emmerik & J.L. Spier, 2016. *Atlas van Amfibieën en Reptielen*. Utrecht, Nederland: RAVON.

Limpens, H., K. Mosterd en W. Bongers, 1997. *Atlas van de Nederlandse vleermuizen. Onderzoek naar verspreiding en ecologie*. Utrecht, Nederland: KNNV Uitgeverij.

Websites

BIJ12 (2017a) Gierzwaluw. Kennisdocument. Geraadpleegd augustus 2020 van www.bij12.nl/assets/BIJ12-2017-006-Kennisdocument-Gierzwaluw-1.0.pdf. Utrecht.

BIJ12 (2017b) Huismus. Kennisdocument. Geraadpleegd augustus 2020 van www.bij12.nl/assets/BIJ12-2017-009-Kennisdocument-Huisumus-1.0.pdf. Utrecht.

De Vlinderstichting. Geraadpleegd juli 2020 van <https://www.vlinderstichting.nl>

Gemeente Hattem. Algemene Plaatselijke Verordening 2017. Geraadpleegd augustus 2020 van <http://decentrale.regelgeving.overheid.nl/cvdr/xhtmloutput/Actueel/Hattem/460137.html>

Nationale Databank Flora en Fauna (2020) Uitvoerportaal. Kaart. Geraadpleegd juli 2020 van <https://ndff-ecogrid.nl/uitvoerportaal/secure/index.zul>

Natura 2000, gebieden. Geraadpleegd augustus 2020 van <https://www.natura2000.nl/>

NDFF & RAVON (2020), NDFF Verspreidingsatlas Amfibieën. Geraadpleegd augustus 2020 van <https://www.verspreidingsatlas.nl/amfibieen>

NDFF & RAVON (2020), NDFF Verspreidingsatlas Vaatplanten. Geraadpleegd augustus 2020 van <https://www.verspreidingsatlas.nl/planten>

NDFF & RAVON (2020), NDFF Verspreidingsatlas Reptielen. Geraadpleegd augustus 2020 van <https://www.verspreidingsatlas.nl/reptielen>

NDFF & RAVON (2020), NDFF Verspreidingsatlas Zoogdieren. Geraadpleegd augustus 2020 van <https://www.verspreidingsatlas.nl/zoogdieren>

PDOK Viewer (2020) PDOK. Geraadpleegd juli 2020 van www.pdok.nl/viewer/

Provinciale Staten (2017) Atlas leefomgeving. Kaarten. Geraadpleegd augustus 2020 van www.atlasleefomgeving.nl/kaarten

Provincie Gelderland (2018) Omgevingsverordening. Geraadpleegd augustus 2020 van https://www.gelderland.nl/bestanden/Documenten/Gelderland/04Ruimte/190228_Geconsolideerde_Omgevingsverordening.pdf

RAVON, Rugstreeppad. Geraadpleegd augustus 2020 van <https://www.ravon.nl/Soorten/Soortinformatie/rugstreeppad>

SOVON (2012-2018), Vogelatlas. Geraadpleegd augustus 2020 van <https://www.vogelatlas.nl/>

Vleermuiswerkgroep Nederland (VLEN). Geraadpleegd augustus 2020 van <https://www.vleermuis.net>